

"Jó magyar ember" - mondta a szerzőről, s ennél bonyolultabb értékkategóriákba nem bonyolódott. Min "Jó magyar ember" - mondta a szerzőről, s ennél bonyolultabb értékkategóriákba nem bonyolódott. Mindvégig a népi mozgalom volt a szívügye, egyéb pártállást nem nézett. Püski Sándorra emlékezünk.

Messziről indulunk.

Amikor Pierre abbé 2007 elején, 95 éves korában meghalt, a francia közszolgálati tévé (France 2) híradója azonmód átrendezte az adást és az esti szeánsz csakis és kizárólag róla szólt. (Nálunk a legnagyobbak is max. 5 másodperc sötét képernyőt kapnak az életutat sablonosan felmondó képsor után). Az Henri Groues-nak született lelkész azért lett ismert és becsült a francia társadalomban, mert 1954 kemény telén megrázó kiáltványt intézett a francia társadalomhoz a nincstelenek megsegítésére. Népszerűsége ettől kezdve töretlen volt: nem volt olyan hitelességi vagy ismertségi rangsor, amelynek éléről le lehetett volna taszítani. Megbocsátották neki Roger Garaudy melletti kiállítását, félreérthető (vagy éppen félre nem érthető) kijelentéseit, a Vörös Brigádok némely tagjának pártfogását. Neve jelképezte a szegényekkel vállalt szolidaritást, a francia társadalom lelkiismeretét és az emberi méltóságért folytatott küzdelmet.

A most, 98 évesen elhunyt Püski Sándor máshonnan jött, de talán ugyanoda érkezett. Egy magát és önnön értékeit valamire is tartó társadalomban/nemzetben azokat a polgárokat, akik ennyi mindent megéltek, önmagában is megbecsülés övezi. Hívják őket Kosáry Domokosnak, Fejtő Ferencnek vagy éppen Püski Sándornak.

A huszonéves békési parasztfiú egyetemi hallgatóként jött rá arra, hogy sokan nem engedhetik meg maguknak az órára járást, jegyzetek viszont nem állnak rendelkezésükre. Mivel tudott gyorsírní, elkezdte lejegyezni a professzorok előadásait, s abból nyomtatott, vásárolható sillabuszokat készített: innen indult a Magyar Élet/Püski könyvkiadó regénye, s lett fogalommal a Püski név. Kiadta Németh László, Szabó Dezső, László Gyula munkáit, szervezte a szárszói találkozót, utazott, tárgyalt, házalt és újrakezdett. Mert a kiadót 1950-ben államosították, s Püski Sándort 1962-ben, határon túli magyarokért való szervezkedés miatt be is börtönözték. 1970-ben emigrált, s New Yorkban alapította újra kiadóvállalatát, majd a rendszerváltás időszakában hazatért és a Krisztina körúti kis boltban folytatódott az epepeia. A legutóbbi évekig maga is ott állt a pult mögött, jobbára barna, háromrészes öltönyben, és látszatra semmi kereskedőt nem tett: csevegett, olvasott, tanácsolt, oldalán hatvan éven át hűséges társával, Ilus nénivel. Néha hátratípett a raktárba és valamikori New York-i könyvvél ért vissza: "Jó magyar ember" - mondta a szerzőről, s ennél bonyolultabb értékkategóriákba nem bonyolódott. Mindvégig a népi mozgalom volt a szívügye, egyéb pártállást nem nézett, legyen szó a kommunista Nagy Istvánról, Darvas Józsefről vagy éppen a szélsőjobbaldalivá lett Erdélyi Józsefről. De kiadta ő a népnek csak bizonyos értelemben tekinthető Tersánszky Józsi Jenőt és az annak egyáltalán nem vehető Konrád Györgyöt is, utóbbit vélhetően a földiség okán: ott a békési Püski adta ki a berettyóújfalusi Konrádot. Lehet, hogy hosszú élete során Püski követett el hibákat, s kiadott sok olyan könyvet, amit nem kellett volna: rosszat vagy rosszindulatút; ezekről maga is vallott, hol inkább, hol kevésbé önkritikus emlékiratában, a Könyves sors, magyar sors-ban. Mégis: azon a helyen (Magyarországon) és abban az időben (20. század), ahol ő élt, ezt a pályát rendkívüli hossza, következetessége és az általa teremtett értékek súlya miatt becsülni illik. Nincsenek többszáz éves szállodáink, kiadóházaink és borbélyüzleteink: azt kell értékelni, amink van. Magyarországon nincs Longman, Braumüller vagy Lemoine, egy hét évtizedes kiadó is soknak számít. Csak a mi bajunk, hogy ez nem adatott meg Cserépfalvi

A könyvkiadó halálára

Írta: origo-2009. augusztus 4.

2009. augusztus 04. kedd - Módosítás: 2009. augusztus 04. kedd

Imrének, a Révai Kiadónak, vagy a Singer és Wolfnernek.

Látogatásai a boltjában egyre ritkultak, főleg felesége 2006-os halála után. Csak a hírek szállingóztak rogyadozó egészségéről. Fiai, unokái vitték tovább a Krisztina körúti boltot és a kiadót, amely továbbra is nevét viseli. Püski Sándor pályájáról az ilyen vagy olyan értékelés/ítélet érkezik majd nemsokára, efelől ne legyen kétségünk - most azonban első gondolatunk legyen a veszteségé és a gyászé. Mert egy darab múltat ismét elvesztettünk.

Ablonczy Balázs